

מאַמעלשון אָן אַ מאַמען - ווי אַזוי קען מען זיך לערנען יידיש היינט צו טאָג?

Ja, hur kan man lära sig jiddisch utan att växa upp i en naturlig språkmiljö?

Det finns en ständigt pågående diskussion om huruvida jiddischen är död, döende eller rent av lever och växer sig starkare. Det är klart att ett språk måste ha en kulturell kontext och ett socialt sammanhang för att kunna leva och utvecklas. Så är fallet i fromma kretsar där man dagligdags använder jiddisch för att inte profanera לשון־קדוש, det heliga språket. Där växer det också och formas naturligt under barnens uppväxt i familjen.

Hur gör vi andra som inte lever i en sådan miljö och inte har föräldrar som talar eller talat jiddisch hemma? För att vara realistisk kan man nog hävda att det är omöjligt att riktigt lära sig jiddisch utanför ett sådant kulturellt sammanhang. När inte språket finns runt omkring en blir det konstlat och ofullständigt. Men det gäller ju också för andra, för oss främmande, språk.

Vägen till Jiddischland

Är det då nödvändigt att kunna jiddisch perfekt för att kunna njuta av det och ta till sig delar av den kultur och historia som det avspeglar? Sådana krav ställer vi knappast på andra språk, som vi lär oss utanför hemmet.

Vägen (tillbaka) till Jiddischland går genom språket och orden. All kunskap, om än så blygsam, öppnar möjligheten till att möta denna rika och fängslande värld.

Det finns flera sätt att på egen hand studera detta fascinerande språk - genom självstudier via kurslitteratur, som man kan skaffa sig genom Megillaförlaget i Stockholm, på Judiska Församlingens kurser både på nybörjarnivå och för mer avancerade eller genom att besöka olika seminarier och kurser i Sverige och utomlands.

Lunds universitet har undervisning på akademisk nivå, vilket också är fallet på många andra ställen i världen just nu.

I Vilnius finns en sommarkurs under en månad med kvalificerade lärare, undervisning fem dagar i veckan varje förmiddag med studiebesök och realiakunskap på eftermiddagen.

I Bryssel anordnar Institute d'études de judaïsme vid Université libre de Bruxelles en sommarkurs 27/7 - 5/8, i Stockholm kan man gå på seminarium

ordnat av Sveriges Jiddischförbund under ett veckoslut i augusti, på Bibliothèque Medem i Paris drivs löpande kursverksamhet i jiddisch och om man är i New York på sommaren passar kanske Columbia University Summer Course.

För oss svenskar ligger Warszawa väl till med Fundacja Szaloms treveckorsseminarium, som också är prismässigt attraktivt.

Klezmer, dans och språk

Kombinationen klezmer och språk kan man möta i Londons Ot Azoy - Yiddish Language and Culture Crash Course den 14-19 augusti.

Ett liknande koncept finns i Weimar med en månads utbildning i musik, sång och dans, vilken avslutas med en veckokurs i jiddisch.

*

Yiddish Fever - יידיש פֿיבער

Så heter en intressant CD med Mendy Cahan och hans Yiddish Express. Flera bekanta guldkorn finns med bland de elva sångerna i låtlistan. *Summertime* och *Fever* på jiddisch är roliga att lyssna till men ännu bättre är de tonsatta dikterna av Manger och Leivik.

En utsökt tolkning av den senares dikt *Shloflid* avslutar skivan:

שלאַפֿליד

לייג דיין קאָפּ אויף מייןע קני,
גוט אַזוי צו ליגן.

קינדער שלאָפֿן איין אליין,
גרויסע דאַרף מען וויגן.

קינדער האָבן שפּילעכלעך,
שפּילן ווען זיי ווילן,
גרויסע שפּילן נאָר מיט זיך,
מוזן אייביק שפּילן.

האַב ניט מורא, איך בין דאָ,
איך וועל דיך ניט פֿאַרשטויסן -
האַסט גענוג געוויינט שוין היינט,
ווי עס פֿאַסט אַ גרויסן.

אַפּגעוויינט און אָנגעקלאָגט,
איך וועל דיך איצט פֿאַרוויגן,
לייג דיין קאָפּ אויף מייןע קני,
גוט אַזוי צו ליגן.